

Załącznik nr 5 do Uchwały nr 3524/2020

Zarządu Województwa Opolskiego

z dnia 4 września 2020 r.

Załącznik nr 10 do Regulaminu konkursu
dotyczącego projektów złożonych w ramach:
Osi VIII Integracja społeczna, działania 8.3 Wsparcie
podmiotów ekonomii społecznej
w ramach RPO WO 2014-2020, Nabór V

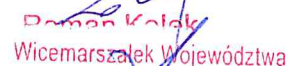

ANALIZA
REGIONALNA DOTYCZĄCA POTRZEB I PROBLEMÓW WŁĄCZENIA SPOŁECZNEGO
– Działanie 8.3 Wsparcie podmiotów ekonomii społecznej
RPO WO 2014-2020

MARSZAŁEK WOJEWÓDZTWA

Andrzej Bała

WICEMARSZAŁEK

Dorian Kołak
Wicemarszałek Województwa

Zbigniew Kubalańca

Członek Zarządu

Szymon Ogłaza

CZŁONEK ZARZĄDU

Antoni Konopka

Z-ca Dyrektora Departamentu
Koordynacji Programów Operacyjnych

Tomasz Hanzel

Kierownik Zespołu

Agnieszka Kiślak

Spis treści

1. Organizacje pozarządowe w Polsce i woj. opolskim.....	3
2. Podmioty ekonomii społecznej	6
2.1 Centra i kluby integracji społecznej	10
2.2 Warsztaty terapii zajęciowej i zakłady aktywności zawodowej	12
2.3 Spółdzielnie socjalne	15
2.4 Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej w woj. opolskim	18
3. <i>Opolski Program Rozwoju Ekonomii Społecznej na lata 2016-2022</i> – najważniejsze obszary działań, w tym w kontekście nowej perspektywy finansowej UE	22

Wykaz skrótów

ES	Ekonomia społeczna
PES	Podmiot/y ekonomii społecznej
PUP	Powiatowy Urząd Pracy
OPRES	Opolski Program Rozwoju Ekonomii Społecznej
GUS	Główny Urząd Statystyczny
OUW	Opolski Urząd Wojewódzki w Opolu
OPS	Ośrodek Pomocy Społecznej
PFRON	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
KIS	Klub integracji społecznej
CIS	Centrum integracji społecznej
ZAZ	Zakład aktywności zawodowej
ROPS	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Opolu
RPO WO	<i>Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014-2020</i>

1. Organizacje pozarządowe w Polsce i woj. opolskim

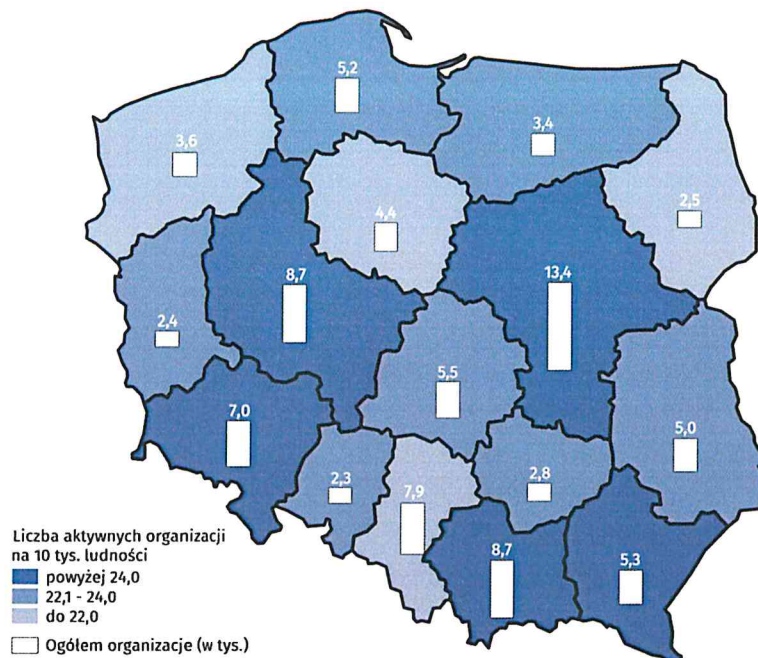
Według danych Stowarzyszenia Klon/Jawor oraz danych GUS w Polsce w 2018 r. było zarejestrowanych 22 tys. fundacji i 112 tys. stowarzyszeń. Jednak aktywną działalność prowadzi tylko część z nich (wg szacunków jest to ok. 70%), pozostałe - mimo iż są nadal zarejestrowane nie prowadzą działalności. Szacuje się, że liczba aktywnie działających organizacji obejmuje 88,1 tys. podmiotów, w tym:

- 69,1 tys. stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych;
- 14,5 tys. fundacji;
- 2,7 tys. samorządów gospodarczych i zawodowych;
- 1,8 tys. społecznych podmiotów wyznaniowych.

Spośród wszystkich organizacji III sektora 9,3 tys. (ok. 10%) posiadało status organizacji pożytku publicznego¹.

Mapa 1. Aktywne organizacje non-profit wg województwa siedziby w 2018 r. (liczba bezwzględna i wskaźnik na 10 tys. mieszkańców)

¹ *Działalność stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji, społecznych podmiotów wyznaniowych oraz samorządu gospodarczego i zawodowego w 2018 r. – wyniki wstępne*, GUS, Warszawa 2019, s.2.

Źródło: *Działalność stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji, społecznych podmiotów wyznaniowych oraz samorządu gospodarczego i zawodowego w 2018 r. – wyniki wstępne*, GUS, Warszawa 2019, s.2.

W Polsce, na 10 tys. mieszkańców, przypadało średnio 22,9 aktywnych organizacji non profit. Województwo opolskie miało 2,3 tys. aktywnych organizacji, tj. na 10 tys. mieszkańców przypadało średnio 23,2 podmiotów (w kraju najwyższy wskaźnik miało woj. małopolskie – 25,5 podmiotów, a najniższy woj. śląskie – 17,3)².

Największa liczba organizacji ma swoje siedziby w województwie mazowieckim – 13,4 tys. (15,2%), z czego połowa w samej Warszawie; w dalszej kolejności są to województwa wielkopolskie – 8,7 tys. (9,9%) oraz małopolskie – 8,7 tys. (9,8%).

W 2018 r. – podobnie jak we wcześniejszych latach, większość organizacji non-profit funkcjonuje wyłącznie w oparciu o pracę społeczną, bez korzystania z płatnego personelu (56%). W przypadku zatrudniania osób lub płacenia za usługi zlecane przez organizacje najczęściej wybieranymi formami zatrudnienia były umowy cywilnoprawne (umowy zlecenia, umowy o dzieło itp.) - prawie 29% podmiotów w 2018 r. (w 2010 r. – ok. 23%)³. Jednocześnie wzrasta liczba organizacji, które zaczynają prowadzić odpłatną działalność statutową lub działalność gospodarczą (w latach 2010-2018 udział ten zwiększył się z 28% do ponad 30%).

Organizacje non-profit prowadzą różnorodną działalność. W 2018 r. – podobnie jak w latach poprzednich, w ramach prowadzonej działalności statutowej organizacje najczęściej zajmowały się: sportem, turystyką, rekreacją, hobby (29%), a następnie ratownictwem (16%). W dalszej kolejności wskazywano kulturę i sztukę (12%), edukację i wychowanie oraz badania naukowe (10%), a także pomoc społeczną i humanitarną (7,5%). Jednostki posiadające status organizacji pożytku publicznego (OPP) ponad 3-krotnie

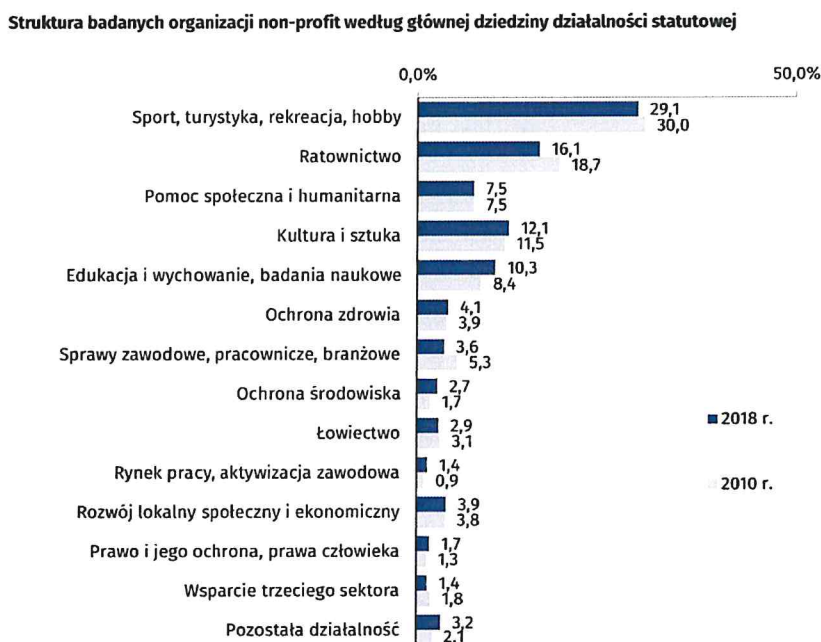
² Tamże, s. 2.

³ Tamże, s. 4

częściej niż ogół podmiotów non-profit deklarowały, że działają głównie w dziedzinie pomocy społecznej i humanitarnej (26% wobec 7,5%) oraz ochrony zdrowia (13% wobec 4%).

W latach 2010-2018 w strukturze badanych organizacji non-profit - według głównej dziedziny działalności statutowej, nie odnotowano zmian przekraczających 1-2 punkty procentowe⁴

Wykres 1. Struktura organizacji non-profit według głównej dziedziny działalności statutowej w 2010 r. i w 2018 r.

Źródło: *Działalność stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji, społecznych podmiotów wyznaniowych oraz samorządu gospodarczego i zawodowego w 2018 r. – wyniki wstępne*, GUS, Warszawa 2019, s.3.

W 2018 r. w woj. opolskim wśród ok. 2 300 organizacji non-profit było:

- 2000 stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych;
- 200 fundacji.

Pozostałe, czyli społeczne podmioty wyznaniowe, organizacje samorządu zawodowego i gospodarczego, organizacje pracodawców i partii politycznych, występują w liczności poniżej 50 każda, a ich suma nie przekracza 100⁵.

Jednocześnie wśród 2 300 organizacji:

⁴ Tamże, s. 3

⁵ <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/gospodarka-spoeczna-wolontariat/gospodarka-spoeczna-trzeci-sektor/dzialalnosc-stowarzyszen-i-podobnych-organizacji-spoecznych-fundacji-spoecznych-podmiotow-wyznaniowych-oraz-samorzadu-gospodarczego-i-zawodowego-w-2018-r-wyniki-wstepne,3,8.html>

- było 400 aktywnych organizacji pożytku publicznego (OPP), tj. na 10 tys. mieszkańców przypadały 4 podmioty⁶;
- wyłącznie nieodpłatną działalność statutową prowadziło 1 800 podmiotów;
- ok. 500 prowadziło odpłatną działalność statutową lub działalność gospodarczą⁷.

Wśród 2 300 organizacji non-profit ok. 200 zajmuje się pomocą społeczną i humanitarną (7-9%), co jest wskaźnikiem zbliżonym do średniej w kraju (7,4%).

Z badań ROPS w Opolu, przeprowadzonych w 2014 r., wynika, że zakres współpracy organizacji pozarządowych z instytucjami publicznymi, głównie rynku pracy i pomocy społecznej, jest niewystarczający⁸. Mimo upływu lat nadal wnioski z tych badań są aktualne. Wskazuje się, że również obecnie jedynie część gmin podejmuje rzeczywistą i długofalową współpracę z aktywnymi organizacjami pozarządowymi, prowadzącymi działalność w obszarze wsparcia społecznego. A najważniejszymi trudnościami w podejmowaniu współpracy są: przeciążenie obowiązkami administracyjnymi i nowymi zadaniami (ustawowymi, w tym programami rządowymi) pracowników pomocy społecznej, szczegółowe i rozbudowane przepisy prawa, trudności formalne. Dodatkowymi uciążliwościami są także trudności we współpracy międzysektorowej, zwłaszcza instytucji publicznych z podmiotami komercyjnymi oraz innymi systemami wsparcia (np. ochroną zdrowia). Najczęstszą formą współpracy między instytucjami jest wymiana informacji, a wspólne działania najczęściej dotyczą obszaru przeciwdziałania przemocy w rodzinie i aktywizacji osób bezrobotnych, a w ostatnich latach także aktywizacji osób niepełnosprawnych⁹.

2. Podmioty ekonomii społecznej

Według stanu na 1 sierpnia 2020 r. w woj. opolskim funkcjonowały:

- 33 przedsiębiorstwa społeczne (26 spółdzielni socjalnych, 5 stowarzyszeń oraz 2 fundacje);
- 1 spółka non profit;
- 10 klubów integracji społecznej;
- 5 centrów integracji społecznej;
- 4 zakłady aktywności zawodowej;
- 15 warsztatów terapii zajęciowej;

⁶ Tamże

⁷ Tamże

⁸ *Współpraca instytucji pomocy społecznej z innymi instytucjami na terenie gminy, powiatu, województwa zajmującymi się pomocą i wsparciem rodzin i jej wpływ na skuteczność działań pomocy społecznej w województwie opolskim*, ROPS w Opolu, Opole sierpień 2014, s. 40-43, <http://ois.rops-opole.pl/download/WSPOLPRACA-raport-21-08-2014.pdf> (04.02.2020 r.)

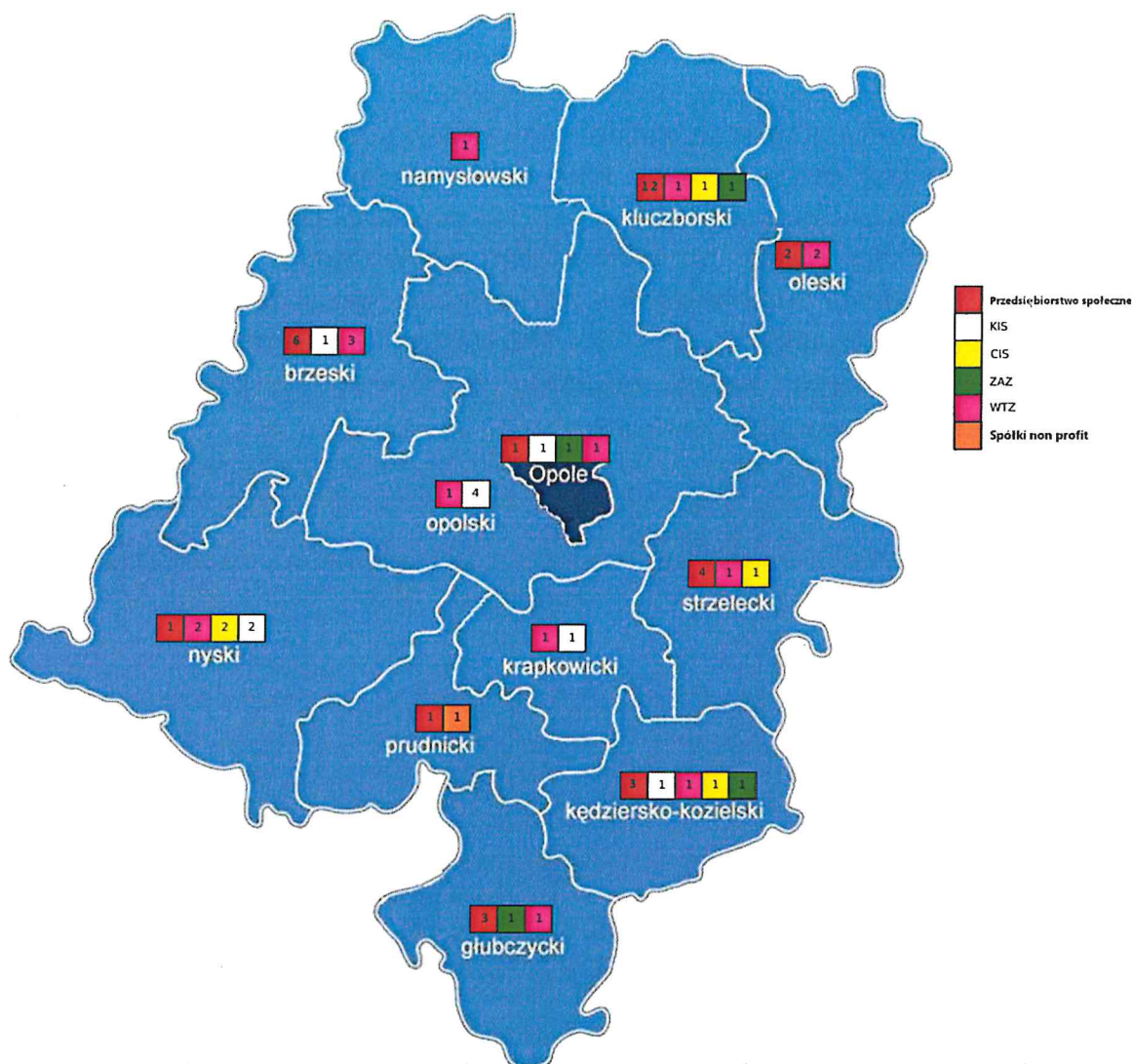
⁹ Tamże

→ 166 organizacji pozarządowych prowadzących działalność gospodarczą lub odpłatną działalność pożytku publicznego – 13 fundacji i 153 stowarzyszeń (stan na maj 2018)¹⁰.

W porównaniu do 2018 r., liczba spółdzielni socjalnych wzrosła o jeden podmiot (z 25 do 26 podmiotów). Ponadto w fazie organizacyjnej są kolejne 3 spółdzielnie, nie ujęte w powyższym wykazie ze względu na nierozpoczęcie jeszcze działalności. Wzrosła także liczba zakładów aktywności zawodowej z 2 do 4 (dwa nowe powstały w Kędzierzynie-Koźlu i Kluczborku). Natomiast liczba centrów integracji społecznej (5), warsztatów terapii zajęciowej (15) oraz klubów integracji społecznej (10) pozostała bez zmian. Jednocześnie 5 stowarzyszeń uzyskały status przedsiębiorstwa społecznego, zmniejszając liczbę organizacji pozarządowych prowadzących działalność gospodarczą lub odpłatną działalność pożytku publicznego z 171 do 166 (także 2 fundacje uzyskały status przedsiębiorstwa społecznego, jednak wcześniej znajdowały się poza organizacjami zaliczanymi do podmiotów ekonomii społecznej).

¹⁰ Podmioty ekonomii (gospodarki) społecznej zalicza się do tzw. trzeciego sektora (obok innych struktur nowoczesnego państwa, tj. sektorów prywatnego i publicznego), w której działają organizacje pozarządowe *non profit* (nie dla zysku), choć ściśle ich zdefiniowanie jest równie trudne jak wyznaczenie jednolitej granicy między trzecim sektorem i pozostałymi dwoma sektorami. W odróżnieniu bowiem od organizacji pozarządowych podmioty ES funkcjonują zwykle w oparciu o zasadę nie tylko dla zysku (*not only for profit*) lub nie dla prywatnego zysku (*not for private profit*). Oznacza to, że zysk lub jakakolwiek nadwyżka finansowa winna być przekazywana na działalność statutową i wspierać realizowaną przez nie misję społeczną. Za: Defourny, P. Develtere, *Ekonomia społeczna: ogólnoswiatowy trzeci sektor*, [w:] *Trzeci sektor dla zaawansowanych. Współczesne teorie trzeciego sektora – wybór tekstów*, Stowarzyszenie Klon/Jawor: Warszawa, 2006, s. 15

Mapa 2. Podmioty ekonomii społecznej w woj. opolskim (bez fundacji i stowarzyszeń) w 2020 r. (stan na styczeń)

Źródło: opracowanie własne ROPS w Opolu

Najwięcej podmiotów ekonomii społecznej występuje w Mieście Opolu (103), przy czym w przypadku spółdzielni socjalnych, największa ich liczba jest w powiecie kluczborskim (9). Najmniej podmiotów sektora ekonomii społecznej znajduje się na terenie powiatu namysłowskiego (2), tj. po jednym stowarzyszeniu i warsztacie terapii zajęciowej.

Tabela 1. Podmioty ekonomii społecznej w powiatach woj. opolskiego w styczniu 2020 r. wg typów

L p.	Powiat	Podmioty ekonomii społecznej woj. opolskiego									
		Org. pozarządowe prowadzące działalność gospodarczą lub odpłatną działalność pożytku publicznego ¹¹		Warsztaty terapii zajęciowej	Przedsiębiorstwa społeczne		Spółki i non profit	Kluby integracji społecznej	Zakłady aktywności zawodowej	Centra integracji społecznej	Razem
		fundacje	stowarzyszenia		Ogółem	w tym spółdzielnie społeczne					
1	brzeski	0	2	3	6	3	0	1	0	0	12
2	głubczycki	0	7	1	3	3	0	0	1	0	12
3	kędzierzyńsko-kozielski	1	11	1	3	3	0	1	1	1	19
4	kluczborski	0	2	1	12	9	0	0	1	1	17
5	krakowicki	0	5	1	0	0	0	1	0	0	7
6	namysłowski	0	1	1	0	0	0	0	0	0	2
7	nyski	3	14	2	1	1	0	2	0	2	24
8	oleski	0	3	2	2	2	0	0	0	0	7
9	opolski	3	5	1	0	0	0	4	0	0	13
10	prudnicki	0	3	0	1	1	1	0	0	0	5
11	strzelecki	0	7	1	4	3	0	0	0	1	13
12	Opole Miasto	6	93	1	1	1	0	1	1	0	103
Razem woj.		13	153	15	33	26	1	10	4	5	234

Źródło: opracowanie własne ROPS w Opolu

¹¹ Stan z grudnia 2018 r.

2.1 Centra i kluby integracji społecznej

Centra Integracji Społecznej

Zadaniem Centrum Integracji Społecznej jest reintegracja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym niepełnosprawnych¹². W ramach rehabilitacji zawodowej CIS może prowadzić działalność wytwórczą, handlową lub usługową za wyjątkiem działalności przewidzianej w ustawie¹³. Osoba skierowana do centrum świadczy pracę w ramach indywidualnego programu zatrudnienia socjalnego, otrzymując m.in. świadczenie integracyjne i bezpłatny posiłek.

W 2018 r. w kraju było 194 centrów integracji społecznej, w których uczestniczyło 12 tys. osób, w tym ok. 1664 niepełnosprawnych¹⁴. W 2018 – tak samo jak w latach 2016-2017, w województwie opolskim funkcjonowało 5 CIS-ów: w Byczynie, Nysie (2), Kędzierzynie-Koźlu i w Strzelcach Opolskich, w zajęciach których uczestniczyło 264 osób (głównie długotrwale bezrobotnych)¹⁵.

Tabela 2. Centra integracji społecznej w woj. opolskim w 2018 r.

Lp.	Centrum Integracji Społecznej	Powiat	Gmina	Adres
1.	Centrum Integracji Społecznej CISPOL w Polanowicach (jednostka organizacyjna samorządu gminy)	kluczborski	Byczyna	Polanowice 94 46-220 Byczyna
2.	Centrum Integracji Społecznej (prowadzona przez Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Przedsiębiorczości Społecznej w Strzelcach Opolskich)	strzelecki	Strzelce Opolskie	ul. Budowlanych 6 47-100 Strzelce Opolskie
3.	Centrum Integracji Społecznej (utworzone przez Spółdzielnie Socjalną „Parasol” w Nysie)	nyski	Nysa	ul. Prusa 14 48-303 Nysa
4.	Centrum Integracji Społecznej (utworzone przez Gminę Nysa)	Nyski	Nysa	ul. Kościuszki 3 48-300 Nysa
5.	Centrum Integracji Społecznej „Na zdrowie” w Kędzierzynie-Koźlu (Wielobranżowa Spółdzielnia	kędzierzyńsko-kozielski	Kędzierzyn-Koźle	Pl. Wolności 9/2

¹² Zasady tworzenia i funkcjonowania CIS określa ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2019 r., poz. 2017 – tekst jednolity).

¹³ Tamże, art. 9 ust. 1.

¹⁴ Za: Sprawozdanie *Centra Integracji Społecznej za rok 2018*, zamieszczone w Centralnej Aplikacji Statystycznej – rządowej platformie do sporządzenia m.in. sprawozdań z realizacji zadań z zakresu pomocy i integracji społecznej przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej – aplikacja Sprawozdania resortowe.

¹⁵ Tamże

Socjalna OGNIWO w Kędzierzynie-Koźlu)			47-220 Kędzierzyn-Koźle
---------------------------------------	--	--	----------------------------

Źródło: opracowanie własne ROPS w Opolu na podstawie Rejestru Centrów Integracji Społecznej Wojewody Opolskiego <https://bipouw.e-wojewoda.pl/pl/c/rejestr-centrow-integracji-spoecznej.html> (03.02.2019 r.)

Kluby Integracji Społecznej

Klub Integracji Społecznej to instytucja, której celem jest udzielenie osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym i ich rodzinom pomocy w odbudowywaniu i podtrzymywaniu umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, w powrocie do pełnienia ról społecznych oraz w podniesieniu kwalifikacji zawodowych. Działalność klubów ma sprzyjać samoorganizacji i podejmowaniu wspólnych inicjatyw w zakresie aktywizacji zawodowej, w tym prowadzących do tworzenia własnych miejsc prac.

W 2018 r. były w kraju 293 kluby integracji społecznej (w 2017 r. - 217), w których uczestniczyło ok. 12,9 tys. osób¹⁶. W 2018 r. w województwie opolskim funkcjonowało 10 KIS-ów, w których uczestniczyło 317 osób (uczestnikami zajęć były w większości osoby długotrwale bezrobotne, a także z niepełnosprawnościami i uzależnione od alkoholu)¹⁷

Tabela 3. Kluby integracji społecznej w woj. opolskim w 2018 r.

Lp.	Klub Integracji Społecznej	Powiat	Gmina	Adres
1.	Klub Integracji Społecznej w Ośrodku Pomocy Społecznej w Nysie	nyski	Nysa	ul. Komisji Edukacji Narodowej 1A 48-303 Nysa
2.	Klub Integracji Społecznej	nyski	Paczków	ul. Daszyńskiego 11 48-370 Paczków
3.	Klub Integracji Społecznej w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Kędzierzynie-Koźlu	kędzierzyńsko-kozielski	Kędzierzyn-Koźle	ul. Mikołaja Reja 2a 47-224 Kędzierzyn-Koźle
4.	Klub Integracji Społecznej w Ośrodku Pomocy Społecznej w Murowie	opolski	Murów	ul. Wolności 20/1 46-030 Murów
5.	Klub Integracji Społecznej w Ośrodku Pomocy Społecznej w Popielowie	opolski	Popielów	ul. Powstańców 12 46-090 Popielów
6	Klub Integracji Społecznej przy OPS w Łubnianach	opolski	Łubniany	ul. Opolska 53 a 46-024 Łubniany

¹⁶ Za: Sprawozdanie *Klubu Integracji Społecznej za rok 2018*, zamieszczone w Centralnej Aplikacji Statystycznej – rządowej platformie do sporządzenia m.in. sprawozdań z realizacji zadań z zakresu pomocy i integracji społecznej przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej – aplikacja Sprawozdania resortowe.

¹⁷ Tamże

7	Klub Integracji Społecznej przy OPS w Pokoju	opolski	Pokój	ul. Sienkiewicza 5 46-034 Pokój
8	Klub Integracji Społecznej przy Brzeskim Stowarzyszeniu Chorych na SM	brzeski	Brzeg	ul. 1 Maja 2 49-300 Brzeg
9	Klub Integracji Społecznej	krapkowicki	Krapkowice	ul. Staszica 8 47-300 Krapkowice
10	Klub Integracji Społecznej przy Miejski Ośrodku Pomocy Rodzinie w Opolu	Miasto Opole	Miasto Opole	ul. Małopolska 20A 45-301 Opole

Źródło: opracowanie własne ROPS w Opolu na podstawie Rejestru Klubów Integracji Społecznej Wojewody opolskiego. <https://bipouw.e-wojewoda.pl/pl/c/rejestr-klubow-integracji-spoecznej.html> (03.02.2018 r.).

2.2 Warsztaty terapii zajęciowej i zakłady aktywności zawodowej

Warsztaty terapii zajęciowej

Warsztaty Terapii Zajęciowej to placówki, posiadające odrębność organizacyjną i finansową, które umożliwiają osobom niepełnosprawnym uczestnictwo w rehabilitacji społecznej i zawodowej celem pozyskania lub przywrócenia umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia¹⁸.

Rehabilitacja zawodowa ma na celu ułatwienie jej uczestnikowi uzyskanie i utrzymanie odpowiedniego zatrudnienia oraz awansu zawodowego poprzez poradnictwo zawodowe, udział w szkoleniach zawodowych oraz pośrednictwo pracy.¹⁹ Natomiast celem rehabilitacji społecznej jest umożliwienie osobom niepełnosprawnym uczestniczenia w życiu społecznym²⁰.

Warsztaty terapii zajęciowej finansowane są ze środków PFRON, środków samorządowych i innych źródeł.

W 2018 r. w kraju było 718 warsztatów terapii zajęciowej (w 2016 – 708), w których uczestniczyło 27,5 tys. osób z orzeczoną niepełnosprawnością²¹.

W woj. opolskim na koniec 2018 r. funkcjonowało 15 WTZ-ów, w których uczestniczyło 450 osób niepełnosprawnych.

¹⁸Zasady funkcjonowania WTZ-ów określają art. 10a i 10b ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2019 r., poz. 1172 – tekst jednolity), a także rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2004 r. w sprawie warsztatów terapii zajęciowej (Dz.U. Nr 63, poz. 587).

¹⁹Art. 8 ust. 1. ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

²⁰Tamże art. 9 ust. 1

²¹ *Centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej, zakłady aktywności zawodowej, warsztaty terapii zajęciowej w 2018 r.*, Informacja sygnałna GUS, 29.11.2019 r. <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/gospodarka-spoeczna-wolontariat/gospodarka-spoeczna-trzeci-sektor/centra-integracji-spoecznej-kluby-integracji-spoecznej-zaklady-aktywnosci-zawodowej-warsztaty-terapii-zajeciowej-w-2018-roku,6,7.html> (04.02.2020 r.).

Tabela 4. Warsztaty terapii zajęciowej w woj. opolskim w 2018 r.

Lp.	Warsztaty Terapii Zajęciowej	Powiat	Gmina	Adres
1.	Warsztaty Terapii Zajęciowej przy Brzeskim Stowarzyszeniu Chorych na SM w Brzegu	brzeski	Brzeg	ul. 1 Maja 2 49-300 Brzeg
2.	Warsztaty Terapii Zajęciowej w Jędrzejowie	brzeski	Grodków	Jędrzejów 32a 49-200 Grodków
3.	Warsztaty Terapii Zajęciowej Stowarzyszenia Przyjaciół i Osób Niepełnosprawnych „Pomóżmy Im” w Lewinie Brzeskim	brzeski	Lewin Brzeski	ul. Kościuszki 52 49-340 Lewin Brzeski
4.	Warsztaty Terapii Zajęciowej w Głubczycach	głubczycki	Głubczyce	ul. Sobieskiego 5 48-100 Głubczyce
5.	Warsztaty Terapii Zajęciowej Polskiego Stowarzyszenia na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną w Kędzierzynie-Koźlu	kędzierzyńsko-kozielski	Kędzierzyn-Koźle	ul. Skarbowa 4 47-200 Kędzierzyn-Koźle
6.	Warsztaty Terapii Zajęciowej Caritas Diecezji Opolskiej w Kluczborku	kluczborski	Kluczbork	ul. Katowicka 9 46-200 Kluczbork
7.	Warsztaty Terapii Zajęciowej w Krapkowicach	krapkowicki	Krapkowice	ul. Mickiewicza 1 47-303 Krapkowice
8.	Warsztaty Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu Przyjaciół Chorych "Nadzieja" w Namysłowie	namysłowski	Namysłów	ul. Pułaskiego 3b 46-142 Namysłów
9.	Warsztaty Terapii Zajęciowej Caritas Diecezji Opolskiej w Nysie	nyski	Nysa	ul. Grodkowska 26 48-300 Nysa
10.	Warsztaty Terapii Zajęciowej w Głuchołazach (prowadzone przez Stowarzyszenie Przyjaciół i Absolwentów Zespołu Szkół w Głuchołazach)	nyski	Głuchołazy	ul. Kolonia Kaszubska 2 48-340 Głuchołazy
11.	Warsztat Terapii Zajęciowej przy Towarzystwie Pomocy Ludziom w Oleśnie	oleski	Olesno	ul. Dworcowa 13a 46-300 Olesno
12.	Warsztaty terapii zajęciowej prowadzone przez Zgromadzenie Braci Szkół Chrześcijańskich w Uszycach	oleski	Gorzów Śląski	Uszyce 18/19 46-310 Gorzów Śląski

Lp.	Warsztaty Terapii Zajęciowej	Powiat	Gmina	Adres
13.	Warsztaty Terapii Zajęciowej Caritas Diecezji Opolskiej w Starych Siołkowicach	opolski	Popielów	ul. Piastowska 28 46-083 Stare Siołkowice
14.	Warsztaty Terapii Zajęciowej w Zawadzkiem prowadzone przez Zgromadzenie Braci Szkół Chrześcijańskich w Zawadzkiem	strzelecki	Zawadzkie	ul. Czarna 2 47-120 Zawadzkie
15.	Warsztaty Terapii Zajęciowej Fundacji Dom Rodzinnej Rehabilitacji Dzieci Z Porażeniem Mózgowym w Opolu	Miasto Opole	Miasto Opole	ul. Mielęckiego 4A 45-115 Opole

Źródło: opracowanie własne ROPS w Opolu na podstawie gminnych *ocen zasobów pomocy społecznej* w 2018 r., zamieszczonych w Centralnej Aplikacji Statystycznej – rządowej platformie do sporządzenia m.in. sprawozdań z realizacji zadań z zakresu pomocy i integracji społecznej przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej – aplikacja *Ocena zasobów pomocy społecznej* (4.02.2020 r.) oraz materiałów własnych ROPS w Opolu.

Zakłady aktywności zawodowej

Zakłady Aktywności Zawodowej to jednostki tworzone w ramach chronionego rynku pracy celem zatrudnienia osób niepełnosprawnych lub przygotowania ich do zatrudnienia na otwartym rynku pracy.

ZAZ-y mogą być tworzone przez gminę, powiat, fundację, stowarzyszenie lub inną organizację społeczną, której statutowym zadaniem jest rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych²². Są wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo jednostką, w której co najmniej 70% ogółu osób zatrudnionych stanowią osoby niepełnosprawne, przy czym pracownicy z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, u których stwierdzono autyzm, upośledzenie umysłowe lub chorobę psychiczną mogą stanowić maksymalnie 35% ogółu zatrudnionych.

ZAZ oprócz działalności rehabilitacyjno-zawodowej może także prowadzić działalność gospodarczą, a z uzyskanych dochodów tworzyć zakładowy fundusz aktywności (na zadania rehabilitacyjne i aktywizujące).

Tabela 5. Zakłady Aktywności Zawodowej w woj. opolskim w 2019 r.

Lp.	Zakład Aktywności Zawodowej	Powiat	Gmina	Adres
1.	Zakład Aktywności Zawodowej. Fundacja <i>Dom Rodzinnej Rehabilitacji Dzieci z Porażeniem Mózgowym</i> w Opolu	Miasto Opole	Opole	ul. Mielęckiego 4a 45-115 Opole

²²Zasady funkcjonowania ZAZ-ów określają art. 29 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2019 r., poz. 1172 – tekst jednolity) oraz rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 17 lipca 2012 r. w sprawie zakładów aktywności zawodowej (Dz. U. z 2012 r. poz. 850).

2.	Zakład Aktywności Zawodowej im. Jana Pawła II przy Stowarzyszeniu Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Branicach	głubczycki	Branice	ul. Szpitalna 18 48-140 Branice
3	Zakład Aktywności Zawodowej. Fundacja Kocham Swoje Życie w Kędzierzynie-Koźlu	kędzierzyńsko-kozielski	Kędzierzyn-Koźle	ul. Piastowska 51b 47-200 Kędzierzyn-Koźle
4	Zakład Aktywności Zawodowej. Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Osób z Zaburzeniami Psychicznymi „Nadzieja” w Kluczborku	kluczborski	Kluczbork	ul. Puławskiego 5 46-200 Kluczbork

Źródło: opracowanie własne ROPS w Opolu

W 2018 r. w kraju funkcjonowało 116 zakładów aktywności zawodowej (w 2016 r. – 103), w których zatrudnionych było ogółem 6,7 tys. osób, w tym niepełnosprawni stanowili 75%.²³

W 2018 r. w woj. opolskim działały dwa zakłady aktywności zawodowej (w Opolu i Branicach, w których zatrudnionych było 112 osób niepełnosprawnych). W grudniu 2019 r. utworzono dwa nowe ZAZ-y: w Kędzierzynie-Koźlu i Kluczborku, zwiększając liczbę zatrudnionych osób niepełnosprawnych o odpowiednio 21 oraz 20 osób). Łącznie w 4 zakładach aktywności zawodowej (w Opolu, Branicach, Kędzierzynie-Koźlu i Kluczborku), zatrudnionych jest 153 osoby niepełnosprawne.

2.3 Spółdzielnie socjalne

Ważną rolę w usamodzielnieniu, przede wszystkim ekonomicznym, na rynku pracy osób wykluczonym społecznie (szczególnie klientów pomocy społecznej) mogą pełnić spółdzielnie socjalne.

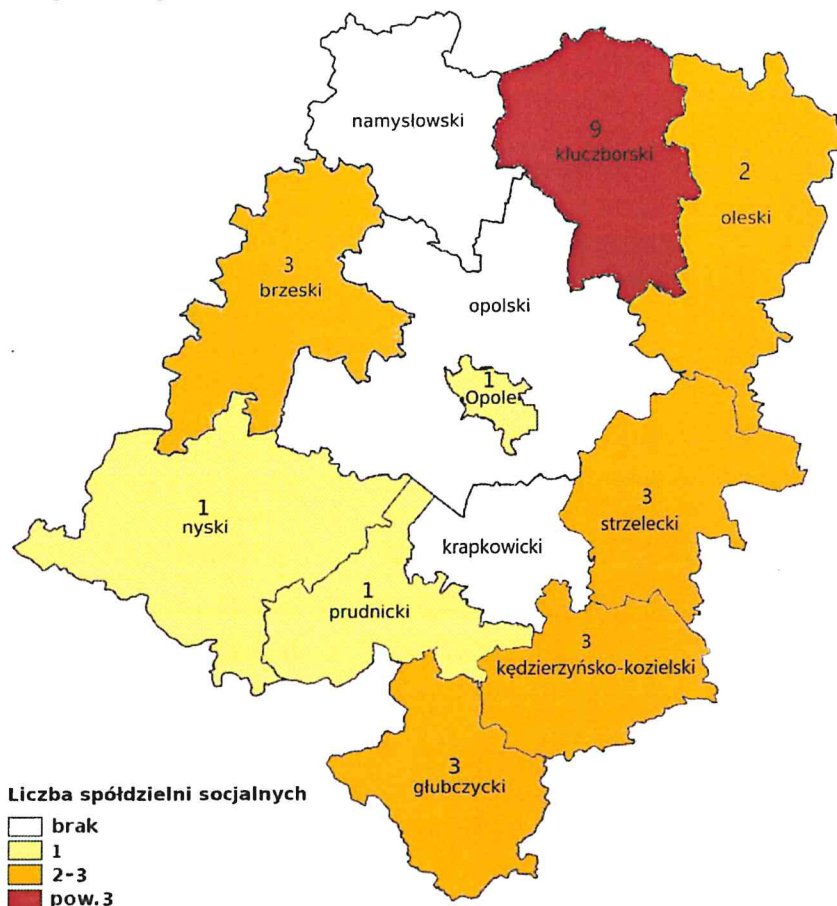
W 2019 r. działało na terenie województwa opolskiego **26 spółdzielni socjalnych**. Spółdzielnie socjalne znajdują się we wszystkich powiatach woj. opolskiego, z wyjątkiem powiatów: namysłowskiego, opolskiego i krapkowickiego.

Krajowy Program Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej wskazuje, że ekonomia społeczna i solidarna winna być istotnym instrumentem aktywnej polityki społecznej oraz wsparcia rozwoju społecznego i lokalnego. W związku z tym zakłada się, że podmioty ekonomii społecznej (w tym przede wszystkim spółdzielnie socjalne) będą ważnym elementem aktywizacji i integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz dostarczycielami usług użyteczności publicznej oraz realizatorami zadań z zakresu rozwoju lokalnego. Służyć temu mają m. in. działania polegające na wspieranie trwałego partnerstwa PES z samorządem terytorialnym, zwiększenie liczby miejsc pracy w ramach przedsiębiorczości społecznej, zwiększenie

²³ *Centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej, zakłady aktywności zawodowej, warsztaty terapii zajęciowej w 2018 r.*, Informacja sygnałna GUS, 29.11.2019 r., s. 4-5.

konkurencyjności podmiotów ekonomii społecznej oraz upowszechnienie pozytywnych postaw względem nich²⁴.

Mapa 3. Spółdzielnie socjalne w woj. opolskim w 2019 r.

Źródło: opracowanie własne ROPS w Opolu

Tabela 6. Spółdzielnie socjalne w woj. opolskim w 2019 r.

²⁴Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. *Ekonomia Solidarności Społecznej* – uchwała nr 11 Rady Ministrów z 31 stycznia 2019 r., to dokument stanowiący rozwinięcie i doprecyzowanie działań wynikających z *Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej*, przyjętego uchwałą nr 164 Rady Ministrów z dnia 12 sierpnia 2014 r. (M.P. poz. 811).s. 21-22, (05.02.2018 r.).

L p.	Nazwa	Powiat	Gmina	Adres
1	Spółdzielnia Socjalna UNIKO	brzeski	Brzeg	ul. Towarowa 6 49-300 Brzeg
2	Brzeska Spółdzielnia Socjalna „Jedynka”	brzeski	Brzeg	ul. 1 maja 2 49-300 Brzeg
3	Qubit Spółdzielnia Socjalna	brzeski	Brzeg	ul. Cegielniana 16 49-300 Brzeg
4	Spółdzielnia Socjalna „Niezapominajka”	głubczycki	Głubczyce	ul. Słoneczna 17 48-100 Głubczyce
5	Spółdzielnia Socjalna „Niezapominajka 2”	głubczycki	Głubczyce	ul. Słoneczna 17 48-100 Głubczyce
6	Spółdzielnia Socjalna "Pilszczanka"	głubczycki	Kietrz	ul. Wojska polskiego 32 40-130 Kietrz
7	Spółdzielnia Socjalna „Poza Czasem”	kędzierzyńsko-kozielski	Kędzierzyn-Koźle	ul. Gajowa 22 47-220 Kędzierzyn-Koźle
8	Spółdzielnia Socjalna „Pszczółka”	kędzierzyńsko-kozielski	Kędzierzyn-Koźle	ul. Pamięci Sybiraków 12 47-200 Kędzierzyn-Koźle
9	Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna „Ogniwo”	kędzierzyńsko-kozielski	Kędzierzyn-Koźle	ul. Matejki 29, 47-220 Kędzierzyn-Koźle
10	Spółdzielnia Socjalna KOST PRO	kluczborski	Kluczbork	ul. Barci Bassy 32 46-233 Bąków
11	PROFES Spółdzielnia Socjalna	kluczborski	Kluczbork	ul. Katowicka 8a 46-200 Kluczbork
L p.	Nazwa	Powiat	Gmina	Adres
12	Spółdzielnia Socjalna 3Kultury	kluczborski	Kluczbork	Kuniów 33a, 46-200 Kluczbork
13	Spółdzielnia Socjalna „Las Vegas”	kluczborski	Byczyna	Polanowice 33 46-220 Byczyna
14	Spółdzielnia Socjalna „Kornik”	kluczborski	Byczyna	Polanowice 33/3 46-220 Byczyna
15	Spółdzielnia Socjalna „Miód i wino”	kluczborski	Byczyna	ul. Wąska 2 46-220 Byczyna
16	Spółdzielnia Socjalna „Gród”	kluczborski	Byczyna	Biskupice 58 46-220 Byczyna
17	Spółdzielnia Socjalna „MUZA”	kluczborski	Byczyna	ul. Stawowa 8a 46-220 Byczyna
18	Spółdzielnia Socjalna „Perunica”	kluczborski	Byczyna	ul. Dworcowa 7 46-220 Byczyna

19	Spółdzielnia Socjalna „Parasol”	nyski	Nysa	ul. Prusa 14 48-303 Nysa
20	Spółdzielnia Socjalna STREFA	oleski	Praszka	Rosoch 43A 46-230 Praszka
21	Spółdzielnia Socjalna Integracja	oleski	Gorzów Śląski	Uszyce 18/19 46-310 Gorzów Śląski
22	Spółdzielnia Socjalna „Domowe Smaki”	prudnicki	Prudnik	pl. Królowej Jadwigi 4 48-200 Prudnik
23	Strzelecka Spółdzielnia Socjalna	strzelecki	Strzelce Op.	ul. K. Wyszyńskiego 10 47-101 Strzelce Opolskie
24	Spółdzielnia Socjalna „Premio Group”	strzelecki	Strzelce Op.	ul. Zakładowa 11 47-100 Strzelce Opolskie
25	Strzelecka Spółdzielnia Socjalna „Premio Group 2”	strzelecki	Strzelce Op.	ul. Zakładowa 11 47-100 Strzelce Opolskie
26	Spółdzielnia Socjalna Usługowo-Handlowo-Produkcyjna „Opole”	Opole Miasto	Opole	ul. Katowicka 91 45-054 Opole

Źródło: opracowanie własne ROPS w Opolu na podstawie *Raportu na temat aktualnego stanu sektora ekonomii społecznej w województwie opolskim*, Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Gospodarczych DELTA PARTNER, Opole 2019

2.4 Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej w woj. opolskim

Ośrodki wsparcia ekonomii społecznej określane są jako wyodrębnione jednostki podmiotu lub partnerstwo/konsorcjum podmiotów, które realizują usługi wsparcia ekonomii społecznej

w zakresie:

- animacji i promocji ekonomii społecznej;
- wsparcia powstawania nowych podmiotów ekonomii społecznej;
- wsparcia istniejących przedsiębiorstw społecznych;
- nie działające dla osiągnięcia zysku lub przeznaczające zysk na działania OWES.

W województwie opolskim od 2013 roku funkcjonuje podział na trzy subregiony, w których terytorialnie funkcjonują ośrodki wsparcia ekonomii społecznej²⁵, tj.:

- w subregionie północnym - obejmującym powiaty: brzeski, kluczborski, namysłowski i oleski - funkcjonuje OWES Kluczbork dla subregionu północnego, prowadzony przez Lidera - PROFES Spółdzielnię Socjalną, w partnerstwie z PUP w Kluczborku;
- w subregionie środkowym - obejmującym powiaty: opolski, opolski grodzki, nyski i prudnicki - funkcjonuje OWES Opole dla subregionu środkowego, prowadzony

²⁵ OWES –y powstały w 2013 r. w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013, Priorytet VII *Promocja Integracji Społecznej*, Działanie 7.2. *Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej*, Poddziałanie 7.2.2 *Wsparcie ekonomii społecznej*.

Lidera Stowarzyszenie Miejski Klub Sportowy SUPLES w Krapkowicach w partnerstwie z Powiatem Krapkowickim;

- w subregionie południowym - obejmującym powiaty: głubczycki, kędzierzyńsko-kozielski, krapkowicki, strzelecki - do końca grudnia 2018 r. funkcjonował OWES dla subregionu południowego, prowadzony przez Lidera Miejski Klub Sportowy SUPLES w Krapkowicach w partnerstwie z Powiatem Krapkowice.

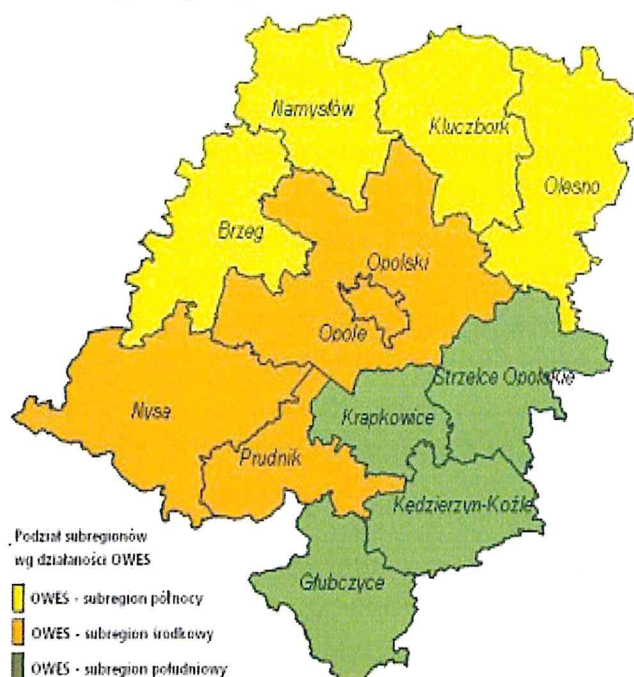
Na podstawie rekomendacji Komitetu Akredytacyjnego do spraw systemu akredytacji oraz standardów usług i działania ośrodków wsparcia ekonomii społecznej, Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej przyznał status Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej Wysokiej Jakości wymienionym wyżej OWES-om w woj. opolskim²⁶. Oznacza to, że po zastosowaniu zestawu standardów jakościowych i efektywnościowych zweryfikowano pozytywnie jakość usług wsparcia świadczonych przez Ośrodki.

Zadaniem OWES jest:

- wsparcie finansowe dla powstających podmiotów ekonomii społecznej, w tym m.in. finansowanie założenia/przystąpienia/zatrudnienia w spółdzielni socjalnej;
- świadczenie usług dla wsparcia ekonomii społecznej, w tym usług animacyjnych, inkubacyjnych i dla istniejących podmiotów ekonomii społecznej, zgodnie z podziałem przyjętym w ramach *KPRES*;
- wsparcie dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym za pośrednictwem podmiotów ekonomii społecznej;
- podnoszenie kwalifikacji i doświadczenia zawodowego pracowników podmiotów ekonomii społecznej.

²⁶ Posiadanie akredytacji stanowi warunek konieczny do działalności OWES oraz ubiegania się o środki pochodzące z Regionalnych Programów Operacyjnych na realizację usług wsparcia ekonomii społecznej w latach 2014-2020.

Mapa 4. Subregiony wg działalności OWES w woj. opolskim

Źródło: opracowanie własne ROPS w Opolu

Ponadto – na potrzeby rozstrzygnięcia II edycji konkursu dla Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej, opracowano propozycję alokacji środków dla subregionów, w zależności od wskaźników społeczno-gospodarczych. W analizie uwzględniono:

- liczbę osób w rodzinach otrzymujących świadczenia z pomocy społecznej w 2015 r., w woj. opolskim (wskaźnik deprywacji lokalnej)²⁷;
- liczbę zarejestrowanych bezrobotnych w powiatach woj. opolskiego wg stanu na 31.12.2015 r.²⁸;
- liczbę podmiotów ekonomii społecznej w powiatach woj. opolskiego wg stanu na 31.12.2015 r., w tym: stowarzyszeń, fundacji i innych podmiotów prowadzących działalność gospodarczą lub odpłatną działalność pożytku publicznego, a także spółdzielni socjalnych, spółdzielni pracy, warsztatów terapii zajęciowej, zakładów aktywności zawodowej, centrów i klubów integracji społecznej²⁹.

Uznano, że najważniejszym z tych kryteriów jest stan sektora ekonomii społecznej, ponieważ zwiększenie liczby podmiotów ES oraz poprawa kondycji już istniejących, pozwoli na zmniejszenie zakresu ubóstwa i wykluczenia społecznego, a także ograniczenie zakresu bezrobocia. Natomiast pozostałe kryteria (liczba osób objętych pomocą oraz liczba bezrobotnych) stanowią kryteria uzupełniające, ważne dla podziału środków na poszczególne subregiony i powiaty. Jednocześnie - subregiony nie różnią się istotnie między sobą, jeśli porówna się wskaźniki: liczby osób korzystających z pomocy społecznej oraz liczby bezrobotnych w odniesieniu do liczby mieszkańców w poszczególnych subregionach (wskaźnik liczby objętych pomocą społeczną waha się od 6,24 w subregionie

²⁷ Ocena zasobów pomocy społecznej województwa opolskiego w 2015 r.

²⁸ Informacja o rynku pracy województwa opolskiego w grudniu 2015 r., WUP w Opolu

²⁹ Dane własne ROPS w Opolu na podstawie przeprowadzonych badań i analiz.

północnym do 5,43 w subregionie środkowym, a wskaźnik liczby bezrobotnych – od 3,31 w subregionie północnym do 3,20 w południowym).

Inaczej jest w przypadku wskaźnika podmiotów ekonomii społecznej, którego wartość dla regionu środkowego jest 3-krotnie wyższa niż dla regionu północnego.

Tabela 7. Wskaźniki społeczne i ekonomiczne przyjęte dla woj. opolskiego w 2016 r.

Subregion	Wskaźniki społeczno-ekonomiczne w woj. opolskim								
	Liczba osób w rodzinach objętych pomocą w 2015 r.	Liczba ludności 2015 r.	Wskaźnik (l. osób w rodzinach objętych pomocą do liczby ludności) w %	Liczba miejsc opieki i wsparcia w 2014 r. *	Wskaźnik l. miejsc opieki i wsparcia na 10 tys. ludności	Liczba bezrobotnych w 2016 r.	Wskaźnik (liczba bezrobotnych do liczby ludności) w %	Liczba podmiotów ES – stan na 30.09. 2015 r.	Wskaźnik na 10 tys. ludności w %
Północny									
powiat brzeski	6 003	91 191	6,583	1 568	171,9	3 638	3,989	10	1,096 6
powiat kluczborski	4 081	66 707	6,118	1 354	203,0	2 018	3,025	15	2,248 6
powiat namysłowski	3 133	42 615	7,352	429	100,7	1 563	3,668	2	0,469 3
powiat oleski	3 379	65 306	5,174	2 222	340,2	1 587	2,430	9	1,378 1
Razem subregion północny	16 596	265 819	6,243	5 573	209,7	8 806	3,313	36	1,354 3
Środkowy – Miasto Opole i powiat opolski									
powiat opolski	7 141	133 048	5,367	4 407	331,2	3 611	2,714	14	1,052 3
Opole Miasto	2 915	118 931	2,451	1 775	149,2	3 529	2,967	120	10,08 99
Środkowy – powiaty nyski i prudnicki									
powiat nyski	9 867	138 969	7,100	3 552	255,6	5 027	3,617	26	1,870 9
powiat prudnicki	4 369	56 174	7,778	1 826	325,1	2 388	4,251	5	0,890 1
Razem subregion środkowy	24 292	447 122	5,433	11 560	258,5	14 555	3,255	165	3,690 3
Południowy									
powiat głubczycki	4 524	46 892	9,648	3 889	829,4	2 129	4,540	11	2,345 8

powiat kędzierzyńsko-kozielski	5 619	96 139	5,845	2 194	228,2	3 449	3,588	23	2,392 4
powiat krapkowicki	3 224	64 599	4,991	2 348	363,5	1 822	2,820	8	1,238 4
powiat strzelecki	3 188	75 440	4,226	3 612	478,8	1 658	2,198	16	2,120 9
Razem subregion południowy	16 555	283 070	5,848	12 043	425,4	9 058	3,200	58	2,049 0
Średnia dla woj.	57 443	996 011	5,767	29 176	292,9	32 419	3,255	259	2,600 4

* wskaźnik dodatkowy – informacyjny (brak szczegółowych danych za 2015 r.)

3. Opolski Program Rozwoju Ekonomii Społecznej na lata 2016-2022 – najważniejsze obszary działań, w tym w kontekście nowej perspektywy finansowej UE

W 2019 r. ROPS w Opolu (wraz ze Stowarzyszeniem Wspierania Inicjatyw Gospodarczych DELTA PARTNER) opracował aktualizację *Opolskiego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej na lata 2016-2022*, dostosowując dotychczasowe zapisy do aktualnych uwarunkowań społeczno-gospodarczych, okoliczności wynikających z końca obowiązywania dokumentu w 2022 roku oraz nowej perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2021-2027³⁰.

Do najważniejszych obszarów działań (kierunków interwencji), mających na celu **zwiększenie udziału podmiotów ekonomii społecznej w rozwoju woj. opolskiego**, należą:

- Komunikowanie i promocja (kształtowanie pozytywnych postaw wobec ekonomii społecznej, budowa marki i rozpoznawalnych produktów ES, kampanie społeczne);
- Konkurencyjność ekonomii społecznej (wspieranie ich profesjonalizacji oraz zwiększenie konkurencyjności sektora ES);
- Partnerstwo i współpraca (tworzenie partnerstw międzysektorowych i sieci współpracy – społecznych, instytucjonalnych i biznesowych);
- Solidarny rynek pracy (zwiększenie liczby wysokiej jakości miejsc pracy w PES, wspieranie rozwoju infrastruktury wspierającej solidarny rynek pracy oraz działań na rzecz reintegracji społeczno-zawodowej osób, w tym niepełnosprawnych).

Wskazuje się też na konieczność (co wynika także z innych badań i analiz ROPS w Opolu):

- budowania i rozwijania oferty szkoleniowej dla podmiotów ekonomii społecznej (uwzględniającej na bieżąco potrzeby kadry PES, w tym szczególnie zmiany prawno-administracyjne oraz ekonomiczno-finansowe);

³⁰ Aktualizacja OPRES na lata 2016-2022 została przeprowadzona w wyniku aktualizacji Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej z 31 stycznia 2019 r. (Uchwała nr 11 Rady Ministrów). Nowy KPRES jest rozwinięciem i doprecyzowaniem działań wynikającym z jego pierwotnej wersji, przyjętej w 2014 r., ma charakter operacyjno-wdrożeniowy i jest ściśle powiązany z dokumentami strategicznymi na poziomie krajowym (w tym Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 - z perspektywą do 2030 r., Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego).

- rozwijać mechanizmy współpracy międzyinstytucjonalnej (w tym z ośrodkami pomocy społecznej, powiatowymi urzędami pracy, Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej w Opolu) oraz wspierać i tworzyć inne potencjalne platformy współpracy (np. między PES i podmiotami komercyjnymi);
- wspierać rozwój PES poprzez zapewnienie ciągłości wsparcia udzielanego ze środków zewnętrznych (samorządu terytorialnego w ramach realizowanych projektów, środków unijnych, programów krajowych);
- wspierać PES celem osiągnięcia przez nie pełnej samodzielności (szczególnie po zakończeniu okresu wsparcia lub realizacji projektów).

Dokument - wyznaczając najważniejsze cele i obszary działań w ramach OPRES, określa także główne trudności i ograniczenia rozwoju ekonomii społecznej w woj. opolskim, tj.:

- niską świadomość części samorządów (gminnych i powiatowych) w zakresie możliwości wspierania podmiotów ekonomii społecznej (narzędzi i mechanizmów prawnych, finansowanych itp., zlecania i powierzania zadań PES np. z wykorzystaniem klauzuli społecznych, niskiego zaufania do podmiotów o małym doświadczeniu, świadomości funkcji i celów ES);
- mocno zróżnicowaną jakość produktów i usług PES, ograniczająca zamówienia rynkowe (które wynikają z organizowania doraźnych działań i niskiej profesjonalizacji podmiotów ES);
- brak stałej promocji ES (działania mają charakter akcyjny, sporadyczny);
- występowanie ograniczeń w korzystaniu ze wsparcia ES (niskie zainteresowanie osób już korzystających ze świadczeń społecznych z oferty ES, brak narzędzi motywujących beneficjentów, ograniczony katalog osób, które mogą korzystać ze wsparcia PES);
- słabość podmiotów ES (brak specjalistów branżowych, ograniczona współpraca ze środowiskiem naukowym oraz sferą biznesu, słaba kondycja finansowa utrudniająca dostęp do nowych technologii i urzędów, konieczność koncentracji na celach biznesowych kosztem działań społecznych i integracyjnych);
- trudność w prowadzeniu PES (rosnąca biurokratyzacja, w tym sprawozdawczo-finansowa, wynikająca z rosnącej i koniecznej ekonomizacji podmiotów ES, przy jednoczesnym aktywizowaniu osób z „trudnych” środowisk);
- zagrożenie ograniczenia popytu na obecne i przyszłe usługi PES (wyludnianie się województwa, brak młodych pracowników, zmienność przepisów prawnych, sztywne regulacje prawne w zakresie finansowania przedsięwzięć ES oraz funkcjonowania PES).

Natomiast wśród istotnych możliwości rozwoju ekonomii społecznej wskazuje się na obszary i sfery rozwoju związane z m. in. turystyką społeczną (dla grup wykluczonych społecznie, o niskich dochodach), ekologią selektywną (zbiórka odpadów, recycling, ochrona środowiska), odnawialnymi źródłami energii (edukacja i animowanie społeczności lokalnej na rzecz realizacji takich działań), rolnictwem społecznym (wykorzystanie zasobów rolnych – roślinnych i zwierzęcych, celem stworzenia usług społecznych, np. terapii), budownictwem społecznym (budowa i rewitalizacja mieszkań socjalnych, chronionych, treningowych czy komunalnych) oraz usługami społecznymi dla wybranych grup

wykluczonych społecznie i zagrożonych wykluczeniem (np. usługi opiekuńcze i wspomagające dla osób starszych, niepełnosprawnych, dzieci i młodzieży).

*Opracowano w Regionalnym Ośrodku Polityki Społecznej w Opolu
Opole, luty 2020 r., aktualizowano wrzesień 2020*